Europeiska unionens officiella tidning

SV
C-serien

C/2025/2005

30.4.2025

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Våld mot kvinnor som en människorättsfråga: lägesrapport om de åtgärder som vidtagits inom EU

(yttrande på eget initiativ)

(C/2025/2005)

Föredragande: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Medföredragande: **Dovilė JUODKAITĖ**

Rådgivare	Lidia FERNÁNDEZ MONTES (för föredraganden, grupp II) Ugnė GRIGAITĖ (för medföredraganden, grupp III) Laura NUÑO GÓMEZ (för grupp II)
Beslut av plenarförsamlingen	18.1.2024
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
Ansvarig sektion	Sysselsättning, sociala frågor och medborgarna
Antagande av sektionen	4.2.2025
Antagande vid plenarsessionen	26.2.2025
Plenarsession nr	594
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	155/2/6

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Våld mot kvinnor och flickor är en kränkning av de mänskliga rättigheterna och en av de mest ihållande formerna av könsdiskriminering. På global nivå rapporterar Världshälsoorganisationen (WHO) att cirka 30 % av alla kvinnor utsätts för våld i nära relationer under sin livstid.

1.2 Alla former av våld mot kvinnor, särskilt i hemmet eller i nära relationer, är ett stort problem för såväl folkhälsan som den kliniska hälsan och en allvarlig kränkning av kvinnors mänskliga rättigheter.

1.3 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) anser att det är mycket viktigt att snabbt komma till rätta med detta problem. Det är också mycket viktigt att ratificera och genomföra Internationella arbetsorganisationens konvention nr 190 om våld och trakasserier (särskilt dess rekommendation 206) och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Båda dessa konventioner måste lyftas fram och genomföras i alla medlemsstater och av EU självt.

1.4 Kommittén anser att direktiv (EU) 2024/1385 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer bör inbegripa alla former av våld mot kvinnor som inte redan omnämns, såsom institutionellt våld, prostitution, kommersiell pornografi och pornografi utan samtycke, reproduktiv exploatering, indirekt våld, fenomenet att försätta någon i vanmakt genom droger och trakasserier i offentlig miljö samt sexuella och könsrelaterade trakasserier och tvångssterilisering av kvinnor med funktionsnedsättning.

1.5 EESK anser att sexuellt våld och våldtäkt bör inkluderas i direktivet som en form av våld och kriminaliseras när samtycke inte getts (i linje med Istanbulkonventionen). Det behövs en definition av ”samtycke” i samband med sexuellt våld. Grunden för begreppet sexuellt våld är om samtycke getts eller ej.

1.6 Kommittén anser att våld mot kvinnor och flickor, inbegripet våldtäkt, bör ingå i de områden av brottslighet med ett gränsöverskridande inslag som anges i artikel 83.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

1.7 EESK anser att särskilda åtgärder på områdena social dialog, kollektivförhandlingar och nödvändiga förhandlingar med arbetsmarknadens parter bör inkluderas i direktivet för att öka sysselsättningen bland och främja anställbarheten för personer som fallit offer för könsrelaterat våld, i syfte att få till stånd ett bättre skydd av offrens integritet, skapa säkra miljöer för alla kvinnor och bekämpa sexuella trakasserier på arbetsplatsen.

1.8 Kvinnor och flickor som tillhör etniska och/eller kulturella minoriteter, såsom romer och kvinnliga migranter, bör också ges särskild uppmärksamhet, särskilt de som befinner sig i en irreguljär administrativ situation. Det krävs särskilda stödåtgärder för att skydda dem mot strukturell diskriminering och institutionellt våld. När etniskt ursprung är motiv för det brott som begås bör detta beaktas när åtal väcks mot gärningspersonen.

1.9 Kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för diskriminering på flera grunder, dvs. på grund av både kön och funktionsnedsättning. Kvinnor med funktionsnedsättning löper större risk att utsättas för våld i hemmet, men direktivet innehåller inte någon skyldighet att dela upp statistiken med avseende på funktionsnedsättning. En sådan skyldighet måste inkluderas i direktivet.

1.10 Vi ser med oro på att det i de sista artiklarna i direktivet inte hänvisas till kriminalisering av tvångssterilisering. I detta avseende bör dessa former av våld betraktas som en folkhälsofråga med långsiktiga konsekvenser.

1.11 Kommittén ser med oro på att fysiskt, psykiskt och sexuellt våld som är en del av prostitution inte har inkluderats som en form av våld mot kvinnor, i linje med direktiv 2011/36/EU ([1]) om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer. Vi anser också att surrogatmödraskap i vinstsyfte och reproduktiv exploatering borde ha inkluderats som en form av våld mot kvinnor i direktiv (EU) 2024/1385.

1.12 Kommittén ser med oro på att begränsningarna av ett fritt och säkert frivilligt avbrytande av en graviditet och trakasserier av kvinnor (särskilt i närheten av abortkliniker) inte har betraktats som en särskild form av våld mot kvinnor.

1.13 Vi är djupt oroade över de åsikter som förnekar våld mot kvinnor och flickor som en särskild form av våld på grund av att de är kvinnor och som upprätthåller patriarkala strukturer, särskilt de åsikter som framförs av fundamentalistiska religiösa grupper. EESK ser också med oro på det agerande inom extremhögern som strider mot målet om jämställdhet mellan kvinnor och män och som innebär ett förnekande av det strukturella våld och den diskriminering som kvinnor och flickor utsätts för och därmed utgör ett angrepp mot värdena och principerna i artikel 2 i EUF-fördraget.

1.14 Skolan spelar en mycket viktig roll när det gäller att forma könsroller och stereotyper. Större vikt bör därför läggas vid den förebyggande roll som undervisningen, även sexualundervisningen, spelar i alla stadier. Utbildningsväsendet, olika organisationer i det civila samhället (framför allt människorättsorganisationer och kvinnorörelsen), arbetsmarknadens parter och berörda grupper bör uttryckligen inkluderas i det institutionella samarbetet för att förebygga och bekämpa könsrelaterat våld.

2. **Allmänna kommentarer**

2.1 Våld mot kvinnor och flickor är en kränkning av de mänskliga rättigheterna och utgör en av de mest ihållande formerna av könsdiskriminering. Den allvarligaste och mest brutala formen är mord på kvinnor på grund av att de är kvinnor, dvs. kvinnomord. En uppdelning av statistiken visar att två av tio kvinnor har utsatts för fysiskt och/eller sexuellt våld av en partner eller vän och tre av tio kvinnor av en släkting eller familjemedlem, tio av 20 kvinnor har utsatts för sexuella trakasserier och minst två kvinnor mördas varje dag i EU av en partner eller familjemedlem.

([1]) EUT L 101, 15.4.2011, s. 1.

2.2 Enligt WHO upplever cirka 30 % av alla kvinnor våld i nära relationer under sin livstid. De regionala skillnaderna är betydande.

2.3 WHO framhåller att våld mot kvinnor, särskilt i hemmet eller i nära relationer, är ett stort problem för såväl folkhälsan som den kliniska hälsan och en allvarlig kränkning av kvinnors mänskliga rättigheter. Denna fråga återspeglar också omfattningen av den bristande jämställdhet och den diskriminering som kvinnor utsätts för. Återverkningarna av sådant våld kan ge bestående men med avseende på den fysiska, psykiska, sexuella och reproduktiva hälsan under en kvinnas hela livstid.

2.4 EESK anser att det är mycket viktigt att snabbt komma till rätta med detta problem. Det är också mycket viktigt att EU:s samtliga medlemsstater ratificerar Internationella arbetsorganisationens konvention nr 190 om våld och trakasserier, särskilt rekommendation 206 om våld och trakasserier, och Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen). Båda dessa konventioner måste lyftas fram i alla medlemsstater.

2.5 EESK välkomnar Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 av den 14 maj 2024 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer ([2]), som är den rättsakt som gått längst när det gäller att på ett effektivt sätt bekämpa våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Direktivet innebär en kriminalisering på EU-nivå av vissa former av våld mot kvinnor, både offline och online, och medlemsstaterna åläggs att införa kraftfulla bestämmelser avseende förebyggande åtgärder, skydd, tillgång till rättslig prövning, stöd, samordning och samarbete mellan myndigheter.

2.6 Huvudsyftet med detta yttrande är att utvärdera de brister som konstaterats i den slutliga versionen av direktivet och även peka på olika former av våld mot kvinnor och flickor som inte omnämns i direktivet. Yttrandet syftar till att lägga grunden till ett perspektiv som syftar till en gemensam övergripande politik mot könsrelaterat våld med hjälp av en övergripande och effektiv strategi mot denna kränkning av de mänskliga rättigheterna inom ramen för unionens politik.

2.7 Kommittén anser att direktivet bör inbegripa alla former av våld mot kvinnor som inte redan omnämns, såsom institutionellt våld, prostitution, kommersiell pornografi och pornografi utan samtycke, reproduktiv exploatering, indirekt våld, fenomenet att försätta någon i vanmakt genom droger och trakasserier i offentlig miljö samt sexuella och könsrelaterade trakasserier och tvångssterilisering av kvinnor med funktionsnedsättning.

2.8 Det är viktigt att säkerställa ett bättre skydd av brottsoffrens integritet, eftersom den nuvarande ordalydelsen i artikel 20 skulle kunna inkräkta på brottsoffrens integritet och leda till att deras beteende fördöms, vilket skulle resultera i sekundär viktimisering.

2.9 I detta avseende anser kommittén att sexuellt våld och våldtäkt bör inkluderas i direktivet som en form av våld och kriminaliseras när samtycke inte getts (i linje med Istanbulkonventionen). Det är mycket viktigt att en definition av ”samtycke” fastställs i samband med sexuellt våld. Grunden för begreppet sexuellt våld är om samtycke getts eller ej.

2.10 EESK anser att våld mot kvinnor och flickor, inbegripet våldtäkt, bör ingå i de områden av brottslighet med ett gränsöverskridande inslag som anges i artikel 83.1 i EUF-fördraget.

2.11 EESK anser också att särskilda åtgärder på områdena social dialog, kollektivförhandlingar och nödvändiga förhandlingar med arbetsmarknadens parter bör inkluderas i direktivet för att öka sysselsättningen bland och främja anställbarheten för personer som fallit offer för könsrelaterat våld, i syfte att få till stånd ett bättre skydd av offrens integritet och skapa säkra miljöer som är fria från våld för alla kvinnor. Det är också mycket viktigt att bekämpa sexuella trakasserier på arbetsplatsen, vilket man redan enats om i det självständiga ramavtalet om trakasserier och våld i arbetet ([3]).

([2]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1385 av den 14 maj 2024 om bekämpning av våld mot kvinnor och våld i nära relationer (EUT L, 2024/1385, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1385/oj).

([3]) https://www.etuc.org/en/framework-agreement-harassment-and-violence-work.

2.12 Kvinnor och flickor som tillhör etniska och/eller kulturella minoriteter, såsom romer och kvinnliga migranter, bör också ges särskild uppmärksamhet, särskilt de som befinner sig i en irreguljär administrativ situation. Det krävs särskilda stödåtgärder för att skydda dem mot strukturell diskriminering och institutionellt våld. När etniskt ursprung är motiv för det brott som begås bör detta beaktas när åtal väcks mot gärningspersonen.

2.13 EESK anser också att kvinnor med funktionsnedsättning borde uppmärksammats mer i direktiv (EU) 2024/1385. Vi ser med oro på att direktivet inte innehåller någon hänvisning till kriminalisering av tvångssterilisering.

2.14 Kopplingen mellan kön, funktionsnedsättning och våld är komplex. Kvinnor med funktionsnedsättning utsätts för diskriminering på flera grunder, dvs. på grund av både kön och funktionsnedsättning. De som är mest utsatta för denna risk är kvinnor som lider av psykisk ohälsa och kvinnor med psykosociala problem och/eller intellektuell funktionsnedsättning. I detta avseende bör dessa former av våld betraktas som en folkhälsofråga med långsiktiga konsekvenser.

2.15 Globalt sett finns det belägg för att kvinnor med funktionsnedsättning löper mellan två och fem gånger större risk att utsättas för våld i hemmet jämfört med kvinnor utan funktionsnedsättning ([4]). Detta får långtgående konsekvenser för den fysiska och psykiska hälsan och för välbefinnandet hos kvinnor med funktionsnedsättning, Direktivet innehåller inte någon skyldighet att dela upp statistiken med avseende på funktionshinder.

2.16 Kommittén ser med oro på att fysiskt, psykiskt och sexuellt våld som är en del av prostitution inte har inkluderats som en form av våld mot kvinnor, i linje med direktiv 2011/36/EU om förebyggande och bekämpande av människohandel och om skydd av dess offer, i vilket det föreslås att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att straffbelägga användning av tjänster som är ett resultat av utnyttjande av offer för människohandel och andra former av sexuellt utnyttjande.

2.17 EESK anser också att man bör skilja mellan de åtgärder som anges i artikel 11 i direktiv 2011/36/EU och bestämmelserna i artikel 6.3 i rådets direktiv 2004/81/EG ([5]), i vilken det anges att betänketiden inte ska ge rätt till uppehållstillstånd.

2.18 Vi anser också att surrogatmödraskap i vinstsyfte och reproduktiv exploatering borde ha inkluderats som en form av våld mot kvinnor i direktiv (EU) 2024/1385.

2.19 Kommittén anser att hänvisningen av brottsoffer till stödtjänster inte bara bör vara kostnadsfri, snabb och samordnad, utan också ses som en prioriterad åtgärd som ska vidtas skyndsamt. Det är viktigt att stödtjänsterna utarbetar ett ”grundpaket” och att stöd till brottsoffer betraktas som ett särskilt område som omfattas av fler medvetandehöjande åtgärder och ökad kontroll.

2.20 EESK påpekar att den allmänna EU-ramen för skydd av alla brottsoffers rättigheter, inbegripet EU:s strategi för brottsoffers rättigheter (2020–2025) och förslaget till översyn av direktivet om brottsoffers rättigheter, är av övergripande karaktär och gäller för alla brottsoffer. Kommittén understryker vikten av att brottsoffers samtliga rättigheter respekteras och att hänsyn tas till den mångfald som kännetecknar brottsoffren när de ges stöd och får tillgång till olika tjänster.

2.21 Bestämmelserna om rätten till stöd och skydd bör baseras på brottsoffrens individuella behov och myndigheterna bör åläggas att se till att hänsyn tas till brottsoffrens personliga särdrag, inbegripet kön och genus, i de individuella bedömningarna ([6]). Offer för våld mot kvinnor och våld i nära relationer anses enligt direktivet om brottsoffers rättigheter vara sårbara offer som är i behov av specialiststöd och skyddsåtgärder, till exempel kostnadsfritt psykologiskt stöd till utsatta offer så länge som ett sådant stöd bedöms vara nödvändigt.

([4]) Karen Hughes, Mark A Bellis, Lisa Jones, Sara Wood, Geoff Bates, Lindsay Eckley, Ellie McCoy, Christopher Mikton, Tom Shakespeare, Alana Officer: ”Prevalence and risk of violence against adults with disabilities: a systematic review and meta-analysis of observational studies”. Lancet. 28 april 2012; 379(9826):1621-9. doi: 10.1016/S0140-6736(11)61851-5. Epub 28 februari 2012. PMID: 22377290.

([5]) Rådets direktiv 2003/81/EG av den 29 april 2004 om uppehållstillstånd till tredjelandsmedborgare som har fallit offer för människohandel eller som har fått hjälp till olaglig invandring och vilka samarbetar med de behöriga myndigheterna (EUT L 261, 6.8.2004, s. 19).

([6]) EUT C, C/2024/1592, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1592/oj.

2.22 EESK välkomnar bestämmelserna om utbildning och information för personer som i sitt arbete kommer i kontakt med brottsoffer enligt artikel 36 i direktivet. EESK har redan betonat behovet av att tillhandahålla information till, kommunicera med och stödja offer för könsrelaterat våld, på grundval av offrens behov, så att sådana brott anmäls och faktiskt lagförs ([7]).

2.23 Vi ser med oro på bristen på samordning mellan allmänna tjänster (till exempel den fysiska och psykiska hälso- och sjukvården) och specialiserade tjänster i arbetet med kvinnor som utsatts för våld. Det är viktigt att få till stånd ett sektorsövergripande samarbete mellan specialiserade stödtjänster för brottsoffer, sociala omsorgstjänster, den fysiska och psykiska hälso- och sjukvården, de brottsbekämpande myndigheterna och rättsväsendet.

2.24 EESK anser att hälso- och sjukvårdstjänster, inbegripet den psykiska hälso- och sjukvården samt tjänster för sexuell och reproduktiv hälsa, borde ha tagits med i förteckningen över de stödtjänster för brottsoffer som anses vara av avgörande betydelse i direktiv (EU) 2024/1385. Kommittén uppmanar EU:s samtliga medlemsstater att undanröja alla hinder för tillgång till akutpreventivmedel och betonar att tjänster för att frivilligt avsluta en graviditet efter våldtäkt ska vara kostnadsfria.

2.25 Med tanke på skolans roll när det gäller att forma könsroller och stereotyper bör större vikt läggas vid den förebyggande roll som undervisningen, även sexualundervisningen, spelar i alla stadier. Dessutom bör utbildningsväsendet, olika organisationer i det civila samhället (särskilt organisationer för mänskliga rättigheter och kvinnorörelsen), arbetsmarknadens parter och berörda grupper uttryckligen inkluderas i det institutionella samarbetet. Undervisningen och den tillgängliga informationen om reproduktiv hälsa bör vara målinriktad och anpassas till kvinnors och flickors särskilda behov, och även finnas tillgänglig på ett lättläst och lättbegripligt språk, för att nå kvinnor och flickor med olika kulturell och social bakgrund, kvinnor och flickor med olika former av funktionsnedsättning, de som inte kan läsa och skriva samt kvinnor och flickor i andra utsatta grupper ([8]).

2.26 Medierna spelar en viktig roll när det handlar om att förmedla information som kan vidmakthålla eller utmana skadliga narrativ om könsrelaterat våld, vilket kan bidra till och påverka samhällets och allmänhetens agerande mot könsrelaterat våld. Medierna bör därför följa principerna om professionalism och etik vid rapporteringen om könsrelaterat våld ([9]).

2.27 EESK anser att hindren för tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och för att åtnjuta dessa rättigheter utgör en särskild form av våld mot kvinnor och bör därför betraktas som våld, till exempel gynekologiskt och obstetriskt våld.

2.28 Kommittén ser med oro på att befintliga begränsningar av ett fritt och säkert frivilligt avbrytande av en graviditet och trakasserier av kvinnor (särskilt i närheten av abortkliniker) inte har betraktats som en särskild form av våld mot kvinnor. Kvinnors rättigheter när det gäller att bestämma över sin egen sexualitet och sina reproduktiva rättigheter måste garantera dem rätten att fritt kunna besluta om huruvida en graviditet ska avslutas frivilligt och om rätten till abort. Mot bakgrund av de systematiska angrepp som görs av fundamentalistiska och högerextrema grupper anser EESK att rättsliga åtgärder måste vidtas i medlemsstaterna för att inte bara garantera denna rättighet utan också dess fria utövande.

2.29 Kommittén noterar också med oro att direktivet inte omfattar rätten att leva ett fullvärdigt liv med avseende på frihet och jämställdhet för föräldralösa barn till kvinnor som utsatts för våld.

2.30 EESK uppmanar den psykiska hälso- och sjukvården att främja vägar till läkning och välbefinnande och att garantera säkerheten för personer som överlevt könsrelaterat och sexuellt våld. All personal inom den psykiska hälso- och sjukvården ska ha en god förståelse för de könsrelaterade aspekterna och den dynamik som kännetecknar olika former av våld mot kvinnor, framför allt de speciella omständigheter som kännetecknar våld i hemmet, sexuellt våld i nära relationer, effekterna av våld i nära relationer på den psykiska hälsan och skärningspunkterna mellan våld, psykisk hälsa och andra former av förtryck, inbegripet rasism, transfobi, funkofobi och fattigdom.

([7]) EUT C 443, 22.11.2022, s. 93 punkt 3.22 och EUT C, C/2024/1592, 5.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1592/oj.
([8]) EUT C 443, 22.11.2022, s. 93.
([9]) ”Reporting on violence against women and girls: a handbook for journalists” (https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000371524).

2.31 Det är en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna att inte erbjuda psykisk hälso- och sjukvård samt tjänster och stöd till kvinnor som utsatts för våld, vars psykiska hälsa oundvikligen påverkats i mycket hög grad av de trauman som sådant våld ger upphov till. Att inte heller ha tillgång till inrättningar som kan hjälpa dem att återuppbygga sina liv, såsom tillgång till en skälig levnadsstandard och socialt skydd, rehabilitering och habilitering, arbete och sysselsättning samt rättslig rättvisa, är också kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

2.32 Vi är djupt oroade över de åsikter som förnekar våld mot kvinnor och flickor som en särskild form av våld på grund av att de är kvinnor och som upprätthåller patriarkala strukturer, särskilt de åsikter som framförs av fundamentalistiska religiösa grupper. EESK ser också med oro på det agerande inom extremhögern som strider mot målet om jämställdhet mellan kvinnor och män och som innebär ett förnekande av det strukturella våld och den diskriminering som kvinnor och flickor utsätts för och därmed utgör ett angrepp mot värdena och principerna i artikel 2 i EUF-fördraget.

3. **Särskilda kommentarer**

3.1 I samband med utarbetandet av detta yttrande på eget initiativ genomfördes två landsbesök för att analysera olika nationella perspektiv och genomförandet av befintlig och framtida lagstiftning som avser att skydda offren för könsrelaterat våld och våld i nära relationer. De två länder som besöktes var Litauen och Spanien. En sammanfattning av de viktigaste resultaten från landsbesöken och ytterligare information om de synpunkter som framfördes av företrädare för olika organisationer i det civila samhället och arbetsmarknadens parter samt ansvariga nationella myndigheter återfinns i bilaga 1 ([10]).

Bryssel den 26 februari 2025.

Oliver RÖPKE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande

([10]) https://www.eesc.europa.eu/sv/our-work/opinions-information-reports/opinions/violence-against-women-human-rights-issue-state-play-measures-across-eu.